

MARAŞ: İNSAN HAKLARI VE REALPOLİTİK ARASINDA

“Acıların üstünde piknik olmaz.” Bu slogan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluş yıldönümünü, yakın zamanda açılan Maraş’ta piknik yaparak kutlayacağını açıklayan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı protesto etmek amacıyla barış aktivistleri tarafından kullanılmıştır.¹ Bu açıklama, Kuzey Kıbrıs’ta gerçekleştirilen 2020 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde muhafazakar milliyetçi Ulusal Birlik Partisi (UBP) başkanı Ersin Tatar’ın kazanmasına yardımcı olan Türkiye’nin -daha önce eşi benzeri görülmemiş- müdahalesinin adeta devamı niteliğindedir. Tatar daha önce Ekim ayında yapılan seçimden sadece bir hafta önce “hayalet şehrin” açılacağını duyurmak için Ankara’da Türkiye Cumhurbaşkanı ile basın toplantısı düzenlemiş ve böylelikle seçim yasalarını ihlal etmişti. Adanın 1974 yılında bölünmesinden bu yana siyasi olarak rehin tutulan, bir zamanların ünlü tatil kenti kırk yıldan fazla bir süredir çürümeye bırakılmıştı. Maraş’ın açılışı ile ilgili yapılan açıklama Tatar’ın seçimi kazanmasına yardım etmeyi amaçlarken; KKTC’nin yeni Cumhurbaşkanı seçim sonrası ilk ziyaret için Ankara’ya gittiğinde Erdoğan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluş yıldönümü olan 15 Kasım tarihinin deniz kenarında piknik yapmak için uygun bir tarih olduğunu belirterek herkesi şaşırtmıştı.

Maraş’ın Türk askerinin kontrolüne girdiği 15 Ağustos 1974 tarihinden bu yana, kentin sadece batı bölümü yerleşime açılmış ve buraya güneyden kaçan Kıbrıslı Türk göçmenler yanında Türkiye’den getirilen Türkiye vatandaşları da yerleştirilmiştir.² Öte yandan doğu ve deniz kenarında kalan yerler ise Türk askerinin denetimi altında ve sivil halka kapalı tutulacaktı. 1980li yıllarda gerçekleştirilen bir mülakatta, Türkiye’deki 1980 darbesi Genel Kurmay Başkanı olan Kenan Evren, Maraş’ın bir müzakere aracı olarak tutulmak için alındığını id-

dia etmişti. Bunu doğrulayan şekilde, Kıbrıslı Türk müzakereciler Maraş konusunu sekiz kez masaya getirmelerine karşın, Kıbrıs Rum tarafı sunulan farklı teklifleri kabul etmemiştir.

1974 yılında Mağusa’nın toplam nüfusu yaklaşık 39,000 ile 40,000 arasında bir sayıya sahipti. O dönemde ayrıca başka yerlerde yaşayan 12,000 civarında insan da iş için her gün kente gidip gelmekteydi. Kentin sakinleri olan yaklaşık 26,000 Kıbrıslı Rum’un birçoğu ise kentin doğusunda bulunan ve Maraş olarak bilinen bölgede çalışıp yaşamlarını idame ettirmekteydiler. Buna ek olarak 4,000 civarında Kıbrıslı olmayan bölge sakini de Maraş’ta yaşıyordu. Öte yandan, kentin 8,500 kadar Kıbrıslı Türk sakini ise genellikle Mağusa Suriçi, Sakarya ve çevre bölgelerde hayatlarını sürdürüyorlardı.³

Kısacası, tüm Maraş’ın yasal sahiplerine iade edilmesi, yerinden edilmiş yaklaşık 30,000 kişinin kendi mallarına erişebileceği anlamına gelecekken, sadece Maraş’ın yakın zamanda açılmış olan kısmının iadesi 20,000 civarında kişinin evlerine dönebileceği anlamına gelmektedir. Şu anda yerleşime açık olan Maraş’ın batı kısmının Annan Planı çerçevesinde iade edilmesi söz konusu iken, Erdoğan ve mevcut Kıbrıs Türk yönetimi yeni “açılım” içerisine bu bölgeyi dahil etmemektedir. Bu bölgede 46 senedir yerleşim olması iadesinin önündeki en büyük engel olarak kabul edilmektedir.

TÜRK TARAFI NE YAPMAYA ÇALIŞIYOR?

Yukarıda da belirtildiği gibi Maraş Kıbrıslı Türk müzakereciler tarafından sürekli olarak müzakerelerde kullanılacak bir pazarlık kozu olarak görülmekteydi. Buna karşın, Maraş son yıllarda (özellikle Loizidu davasından sonra) pazarlıkta kullanılacak bir koz olmaktan çıkıp mal-mülk ve kullanım kaybı tartışmalarında sıkça yer alan pahalı bir yüke dönüşmüştür.

1 KKTC 15 Kasım 1983 tarihinde bağımsız laik bir Cumhuriyet olarak ilan edilmiştir. Buna karşın, Türkiye dışında hiçbir ülke tarafından uluslararası tanınırlığa sahip değildir, ve 1983 yılında gerçekleştirilen devlet ilanı da BM Güvenlik Konseyi tarafından geçersiz olarak ilan edilerek, üye devletlere ‘Kıbrıs Cumhuriyeti dışında herhangi bir Kıbrıs devletinin tanınmaması’ çağrısında bulunulmuştur. O tarihten bu yana KKTC uluslararası olarak tanınmamakta ve KKTC hükümeti ile meclisi uluslararası bağlamda yasal kabul edilmemektedir.

2 <https://www.havadiskibris.com/marasin-74-oncesi-bugunune-soyle-bir-bakalim/>

3 <https://www.havadiskibris.com/marasin-74-oncesi-bugunune-soyle-bir-bakalim/>

Geçtiğimiz 46 yıl boyunca müzakereler çerçevesinde kapalı Maraş konusunda neler yapılabileceğine dair çeşitli görüşler bulunurken, bu görüşler daha çok Kıbrıs Türk toplumu içerisinde yer alan siyasi partilerin tavırlarına göre farklılaşmakta ve şekillenmektedir. Sol parti olarak kabul edebileceğimiz siyasi partilerden Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) yakın zamana kadar Maraş'ın kapsamlı bir çözümün parçası olduğunu söylemiş ve sürekli olarak "her şey üzerinde anlaşılmadan hiçbir şey üzerinde anlaşılabilir sayılmaz" ilkesine dayanan bir nevi "big bang" tipi kapsamlı çözüm yönteminin savunuculuğunu yapmaktaydı.⁴ Hatta CTP içinde ve dışında bazı kesimler Maraş'ın iade edilmesine karşı çıkararak müzakere edilerek ulaşılabilecek bir çözüm öncesinde hayalet şehrin Kıbrıslı Rumlara iade edilmesinin Maraşlı Kıbrıslı Rumların çözüm isteğini azaltacağına dair korkularını ifade etmekteydi. Tatar'dan önceki Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı ise Maraş'ı daha çok bir güven artırıcı önlem olarak görmüş ve Maraş'ın BM kontrolünde açılmasını Ercan Havaalanının uluslararası uçuşlara açılması karşılığında desteklemiştir.⁵ Buna karşın sağ kanadın ana partisi olan UBP'nin ise yakın zamana kadar herhangi bir Maraş politikası yoktu. Genel anlamda partinin duruşu tek karış toprağın dahi verilmeyeceği ve Evkaf'ın şehirdeki tarihi mallarla ilgili iddialarını desteklemek yönünde olmuştur.⁶

Evkaf idaresi, Maraş'ın Osmanlı vakfına (dini vakıf) ait olduğunu ve İngiliz İdaresi'nin burayı yasadışı şekilde Kıbrıslı Rumlara verdiğini iddia etmektedir.⁷ Yakın zamanda da Evkaf idaresi tarihi Evkaf mallarını ortaya çıkarması için Türkiye'den uzmanlar getirmiş ve bu malları Kıbrıs Türk toplumuna kazandırmaya çalışmıştır. Her ne kadar da bu mallar aslında vakıf malı olsa da, Evkaf'ın kanıtlayamadığı konu İngiliz döneminde yasadışı olarak bu malların özel mülke çevrildiğine dair olan argüman olmuştur. İddialarındaki sorun ise neredeyse tüm mal devirlerinin dönemin yasalarına göre yapılmış olması ve Evkaf idaresinin de değişen miktarlarda tazminat olarak ödemeler almış olmasıdır. 2005 yılında iddiaları için yasal bir zemin yaratmak adına Mağusa mahkemesinden lehlerine olacak bir karar almışlardır.⁸ Buna karşın, 2019 yılından sonra Kıbrıs Türk "Yüksek İdare Mahkemesi" önceliğin Kıbrıs Rum tapularına verilmesine yönelik karar üretmesinin ardından Evkaf sessiz kalmayı tercih etmiştir.

4 "Talat: Maraş Güven Artırıcı Önlem Değildir!" 02.10.2008, Kıbrıs Postası: https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n16114-TalatMaras-Guven-Yaratici-onlem-Degildir; "Nami: Maraş Kapsamlı Görüşün Parçasıdır," 2. 12. 2013: https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n16114-TalatMaras-Guven-Yaratici-onlem-Degildir

5 <https://www.havadiskibris.com/akinci-ercan-rumlara-ve-ortak-isletmelere-acilmali/>

6 <https://www.havadiskibris.com/maras-ve-kokmus-pilavi-isanlar/>

7 Söz konusu durumun kısa bir açıklaması için bkz. Christos Panayiotides, "Varosha and dealing with Evkaf," *Cyprus Mail*, 6.12.2020, https://cyprus-mail.com/2020/12/06/varosha-and-dealing-with-evkaf/?fbclid=IwAR1-fMoBMDFJctUYQIUdW40vjxmR7IND5WsHXGB_hfqhkt8gknS59WOUk.

8 <https://www.yeniduzen.com/maras-icin-1974-tapu-kayitlari-esas-alinir-120127h.htm>

2010lu yıllarda siyasi partilerin konuya yönelik ilgisizliğinden bunalan bir kısım Kıbrıs Türk sivil toplum üyesi Maraş'ın kapalı olan bölümünün açılması için bir kampanya başlatmıştır. Çeşitli Kıbrıslı Rum ve iki toplumlu örgütlerle birlikte, kamuoyunun dikkati Maraş'ın iadesi konusuna çevrilebilmiştir. Tabii ki sivil toplum örgütleri iki tarafın birlikte hazırlayıp planlayacağı bir açılım hayal ediyordu. Böylelikle hayalet şehir iki toplumun iş birliği ile hayata dönebilecekti. Atılacak olan adımlarla yerlerinden edilmiş Kıbrıslı Rumlar evlerine dönmeleri için teşvik edilebilecek, Kıbrıslı Türkler için iş imkanları yaratılacak ve birlikte bir yaşamın temelleri atılacaktı. Bölgenin kontrolü ilk başlarda BM'de olacak daha sonra da iki topluma geçecekti. Bu türden adımlar gecikmekte olan çözüm sürecini harekete geçirebilecek bir dinamik ortaya çıkarabilecekti.

Tüm bunlar gündeme gelirken, siyasetçi olarak Maraş konusuna ilk defa ciddi olarak ilgi gösterecek olan kişi Halkın Partisi eski Başkanı Kudret Özersay olacaktı. Özersay özellikle 2015 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce Maraş'ın çözüme kadar rehine tutulmaması gerektiğini ve bölgenin Türk yönetiminde açılacağı fikrini dillendirmeye başlayacaktı. Tabii tepkilerin gelmesi fazla sürmedi. Bu girişime karşı çıkan kesimler bu girişiminin önündeki en büyük engel olarak beşinci maddesinde "*Maraş'ın herhangi bir bölümüne kendi sakinini dışındaki insanların yerleştirilmesi çabalarını kabul edilmez olarak niteler ve bu bölgenin Birleşmiş Milletler yönetimine devredilmesi çağrısında bulunur*" diyen BMGK'nin 11 Mayıs 1984'te aldığı 550 sayılı kararını göstereceklerdi. Hemen belirtmeliyim ki Özersay'ın projesi zaten Maraş'ın 74 öncesi sakinlerine yapılacak çağrıyı da hedefliyordu. Üstelik karar kendin sakinlerinden bahsediyor ve o dönemin kiracılarını da kapsıyordu. Bu anlamda 550 sayılı kararla çelişen bir yaklaşım yoktu. Fakat buradaki tartışma noktası mülk iadesinin ötesinde Maraş'ın kimin yönetiminde yerleşime açılacağı meselesiydi. Aynı madde açıkça BM'ye devredilmesinden söz ediyordu.

KOZ OLMAKTAN, YÜK OLMAYA

Özersay'ın bu kararlar durduğu sürece BM veya Kıbrıslı Rum liderliğiyle görüşmeden açılımı tek taraflı yapmak istemesi projenin inandırıcılığını da büyük oranda etkilemişti. Olayın tek taraflılığı, projenin hiç kucaklayıcı olmayan egemenlik dayatması gibi görünmesine neden olmuştu. Yani Özersay acaba bu tek taraflı girişimiyle Kıbrıslı Rumlara "gol" mu atmaya çalışıyordu. Özellikle Ekim 2020 Cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında koalisyonda bulunduğu rakibi Ersin Tatar'ın projeyi ondan gizli bir şekilde Türkiye Cumhuriyeti'yle uygulamaya sokması Özersay'ın halihazırda iki toplumlu yakınlaşma açısından sorunlar içeren projesinin iyi niyetli olduğu iddiasını bu defa tamamen ortadan kaldıracaktı. Ersin Tatar'ın bu projeyi sadece Kıbrıslı Türklere ekonomik getirisi olan bir eksersiz olarak gördüğü aşıkardır. Örneğin projeye ilgili "Las Vegas" benzetmesi yapması ve bir mülakatında kullandığı;

"Teli kaldırdığınız anda, plajda birkaç oteli açma durumunda Maraş kendiliğinden açılacak ve ekonomimize güç verecek. Çalışmaların çok uzun süreceğini düşünmüyorum. Büyük sermaye grupları bizimle iştişare ediyor, bir takım ön değerlendirir-

meler şimdiden yapılıyor. Maraş'ın kendi kendini finanse edebileceği de bir gerçektir... Baş edemeyeceğimiz büyüklükte de değil” sözleri keyfiyeti teyit etmektedir.”⁹

Tabii ki tüm bu spekülasyonların ortasında, projenin bu denli hızlı bir şekilde uygulamaya sokulma nedeninin belirtilmesinde de fayda vardır. 2000li yıllarda mal konularını AİHM'e başvurmadan yerelde çözmek amacıyla kurulan Taşınmaz Mal Komisyonu mali anlamda çıkmaza girmiştir. Maraş'ta bulunan malları yasal sahiplerine iade etmek bu mallar için ödenecek nakit tazminatın vereceği yükü azaltacaktır. Ayrıca, mevcut Kıbrıs Türk hükümeti yerlerinden edilmiş Maraşlı bazı Kıbrıslı Rumların mallarını Türklerin kontrolüne vermeyi reddedeceğini ve bunun yerine mallarını Kıbrıslı Türk, Türk ve yabancı yatırımcılara satmayı tercih edeceğine olan umutlarını devam ettirmektedir.

NE YAPILABİLİR?

Şüphesiz artık tren kaçtı ve hiçbir kınama ya da uygulanacak yaptırım Türkiye ve Kıbrıs Türk tarafını Maraş açılımına devam etme konusunda yıldırmayacak. Herhangi bir alternatif sunmadan kınamak da çözüm şansı çok da parlak görülmeyen 30,000 kişinin çözüm müzakerelerine sıkışıp kalmaya devam edeceği anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, uluslararası toplumun kentın gelecekte canlanmasını şekillendirmeye yönelik proaktif bir yaklaşım gütmesi gerekmektedir.

Maraş'ın açılması uzunca bir süredir önemli bir güven artırıcı önlem olarak hayal edilmiştir ve açılmasını çözüme götürecek bir dinamizme dönüştürmek de hala daha mümkündür. 2003 yılında sınırların açılması gibi atılacak adımların statükoyu değiştirebileceği ve başarısız olsalar bile kendi dinamiklerini yaratabileceği görülmüştür. Peki çözüme götürecek dinamizmi yaratmaya yardımcı hangi adımlar atılabilir?

ULUSLARARASI TOPLUM:

Her ne kadar da Türk tarafı Maraş konusunda uluslararası taraflarla istişare etmeden hareket etmeye devam etse de, bu onların bölgeyi Türk yönetimi altında açma konusunda ısrarcı olacağını göstermemektedir. Adanın kuzeyindeki tüm siyasi partiler bölgenin açılması gerektiği konusunda artık hem fikir olmakla birlikte, sol görüşü destekleyenler BM kontrolü altında bir açılımı desteklemektedir. Buna karşın, “BM kontrolü” fikri her zaman için soyut bir söylem olarak kalmıştır ve somut bir öneri haline getirilmesi gerekmektedir. Örneğin, BM kontrolü aynı zamanda “Açık Maraş'ı” da kapsayacak mı? BM kontrolündeki bölge ve batısındaki Kıbrıslı Türklerin yaşadığı bölgeler arasındaki ilişkiler ne olacak? Böyle bir planı desteklemeleri için Kıbrıslı Türkleri teşvik edebilecek ne tür ekonomik etkileşimler desteklenecek? Peki BM kontrolü ne şekilde organize edilecek? En basit şekliyle örneğin çöpleri kim toplayacak?

Türk tarafının Maraş'ı BM kontrolüne vermeye ikna edilebileceği fakat karşılığında bir şey istediğini görülmektedir. On yıllardır, Türk tarafı Ercan Havaalanının uluslararası uçuşlara açılması karşılığında Maraş'ın verilmesini teklif etmektedir, ve bu hala daha cazip görülebilmektedir. Geçmişte, bu öneri Kıbrıslı Rumların itirazlarına yol açmış ve bu durumun dolaylı tanınma anlamına geleceği düşünülmüştür. Buna karşın, uluslararası hukuk çok açıktır; tanınma sadece devletler tarafından diğer devletlere verilir. Bu durum da muhtemel şekilde kullanım ve kontrol anlamında kuzeyde limanların açılması olasılığını ortaya atmaktadır: diğer olasılıklar aşağıdaki gibidir:

- Yeni Açık Maraş'a en yakın liman olarak Mağusa limanının muhtemel olarak BM kontrolünde dünyaya açılması.
- Kıbrıs Türk ekonomisinin ana beslenme kaynağı olan yüksek öğretim kurumları üzerindeki ambargoların kaldırılması. En büyük yüksek öğretim kurumu olan Doğu Akdeniz Üniversitesi de ayrıca Maraş'a yakındır ve Mağusa'da bulunmaktadır. Eğitim, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin (KC) anayasasının toplum yetkilerinin bir parçasını oluşturmaktadır. İlk ve Orta öğretimin diplomalari tüm dünyada tanınmaktadır. Kıbrıs Türk üniversiteleri konusundaki tek engel Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduğu zaman adada herhangi bir yüksek öğretim kurumunun bulunmamasıdır.

Bu konuda müzakereye dayalı bir çözümün parametreleri dışında bulunan çeşitli taraflarla muhatap olacak diplomatik bir yolun açılması gerekmektedir.

TÜRK TARAFI:

Maraş'ın açılması sadece Türkiye Cumhurbaşkanı'nın onay ve teşviki sayesinde mümkün olmuştur. Buna karşın, Erdoğan büyük bir ihtimalle Türkiye'nin iç politikasını yatıştırmak adına açılıştaki milliyetçi bir performansı da araya sıkıştırmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere, bu tip milliyetçi söylemler ve şovlar, Kıbrıslı Rumların kendi mallarına geri dönmesiyle ilgili var sayılan amaca hizmet etmeyecektir ve bu nedenle de yu muşatılmalıdır.

Aynı zamanda Kıbrıslı Rumların geri dönmesi için retoriksel bir teşvik ortaya konulurken, bunun tersine bir etkiye yol açacak en az iki farklı unsur mevcuttur. Öncelikle, yasal sahipler Taşınmaz Mal Komisyonuna başvurabilirken, mallarını bölge askerleştiği zaman tasarruflarına alabileceklerdir. Öte yandan, bölgenin askersizleştirilmesi, oraya sivil yönetimin geleceği anlamına gelmektedir ve daha önce de belirtildiği üzere bu türden bir kontrolün ne şekilde olacağı kesin değildir. Kıbrıs Türk kontrolü mü olacak? BM mi? Yoksa üzerinde müzakere edilecek farklı bir kontrol mu? Bu yüzden şeffaf bir planın ortaya konulması gerekmektedir ve bu plan Maraş'taki malların yasal sahiplerini de göz önünde bulundurulmalıdır. Böyle bir planlama konusunda izlenecek en iyi yol planlama sürecine Kıbrıslı Rumları da dahil edecek bir komitenin kurulmasıdır.

⁹ “Tatar: Direkt uçuşları başarısız tüm sıkıntıları aşarız,” 19 Eylül 2019, *Kıbrıs Gazetesi*.

İkinci olarak da Türk tarafı kenti açar açmaz yolları tamir etmeye başlamış, peyzaj düzenlemeleri yapmış, çürüyen binaların etrafına ipler çekerek ortamda bir açık hava müzesi atmosferi yaratmıştır. Bu durum bölgenin canlandırılmasına yönelik amaçlara katkı koymamakta, aksine uzlaşma olanaklarını zehirleyebilecek tesislerin kalıntıları arasında hüzün turizmini teşvik etmektedir.

Kıbrıs Türk tarafı Maraş konusunda Kıbrıslı Rumlarla iş birliği yapma olanaklarının çok fazla olduğunu unutmamalıdır, ve yaratılacak başarılı bir iş birliği müzakerelerin canlandırılmasına olumlu bir ortam yaratacak ve adım adım bir çözüm olasılığına kapıyı açacaktır.

KIBRIS RUM TARAFI:

Maraş'ın tek taraflı olarak açılması adanın güneyinde kafa karışıklığa yol açmış ve yerlerinden edilmiş olan bazı Kıbrıslı Rumlar da hükümetin konuyu doğrudan ele alma konusundaki isteksizliğini protesto etmiştir. Öte yandan hükümet ise Taşınmaz Mal Komisyonu'na (TMK) başvuran Maraşlı göçmenlerin Kıbrıslı Rumlar için müzakerelerde muhtemel bir zayıflık olacağını ifade etmiştir.

Her ne kadar da kapsamlı bir çözüme yönelik yapılması muhtemel müzakerelerin başarı olasılığı düşük görünse de Maraş ile ilgili durum ilgi odağı olmaya devam etmektedir. Sonuç olarak, Kıbrıs Rum tarafının kapsamlı bir çözümden bağımsız olarak bu konuda müzakere etmeye hazırlıklı olması gerekmektedir. Bölgenin BM kontrolüne girmesini sağlayacak yapıcı öneriler sunmak göçmenlerin dönüşü için güvenli bir yer yaratacak ve bölgesel statünün kapsamlı bir çözümün parçası olarak gelecekte yeniden müzakere edilmesini sağlayabilecektir. Maraş'ın Kıbrıs Rum yönetiminde açılması karşılığında Kıbrıslı Türklerle doğrudan ticaret yapılmasına yönelik uzun yıllardır tartışılan pazarlık konusunun canlandırılması da söz konusudur. Bu konu çok uzun yıllardır masada bulunan fakat her zaman için Kıbrıs Rum tarafınca reddedilen muhtemel bir anlaşmadır. Yine de şartlar artık eskisi gibi değil. Ercan Havaalanı ile Kuzey Kıbrıs'taki diğer limanları doğrudan ticarete açmak Kıbrıs Rum limanlarını tanımak konusunda Türkiye'nin sunacağı bahaneleri ortadan kaldıracaktır. Örneğin, Kıbrıs Rum gemilerine Türkiye'nin birçok deniz limanına erişim verilmesi ve Larnaka ile İstanbul arasında doğrudan uçuşların olması gibi. Ayrıca, bu durum Kıbrıslı Türklere dünyaya açılacak birden çok kapı sunacak ve böylelikle de adanın kuzeyindeki Türk sermayesinin telkini azalacaktır. Geçtiğimiz on yılda Türk yatırımları anlamında bir patlama yaşanmıştır ve kuzeyde Türk etkisini azaltacak ticaret anlaşmalar ile çeşitlendirme yapılabilir.

KOZ DEĞİL, YÜK DEĞİL, HERKESE FAYDA SAĞLAYAN

Yukarıdan da anlaşılabilir üzere, Maraş'ın gerçek sahiplerine adil bir şekilde iadesi ve barış için zemin hazırlayacak bir Maraş açılımını kolaylaştırmak için çok fazla iyi niyete ihtiyaç vardır. De facto olarak açmak şu an için daha önceki statükoya artık geri dönüş olmayacağı sinyali vermektedir. Ayrıca, de facto durumları sadece yasal yollara baş vurarak iyileştirmeye çalışmak çoğu zaman istenmeyen sonuçlar da doğurabilmektedir. Bunu daha önce de yaşamıştık. AİHM'e taşınan davalar TMK için bir zemini oluşturacak ve 2003 yılında sınır geçiş noktalarının açılmasına da yol açacaktı. Hukuki ya da diplomatik taktiklere ve baskıya başvurmak yerine, Maraş'ın yasal sahipleri, Kıbrıslı Rumlar ve yabancıların çıkarları yanında Kıbrıslı Türklerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulunduran bir geleceğe ulaşmak için hızla kurulacak bir diyalog ortamına ihtiyaç vardır.

CONTACT

PRIO Cyprus Centre

P.O. Box 25157 | 1307 Nicosia, Cyprus

Email: cypruscentre@prio.org

www.prio.org/cyprus

PRIO, araştırmacılarını ve araştırma görevlilerini, çalışmalarını hakem değerlendirmesüreciyle akademik dergilerde ve kitap dizileri yanında, PRIO'nun kendi Raporu, Belgesi ve Kısa Siyaset Analizserileri olarak yayınlama konusunda teşvik eder. Bu serilerin yayına hazırlanmasında temel bir kalite kontrol uygulamakla birlikte, PRIO siyasi konularda herhangi bir görüşe sahip değildir. Araştırmacılarımızı kamuya açık tartışmalarda etkin olarak yer almak konusunda teşvik ediyor ve onlara tam düşünce özgürlüğü sağlıyoruz. Dolayısıyla, yayınlarımızda ifade edilen hipotez, teori, bulgu ve görüşlerin sorumluluk ve onuru yazarların kendilerine aittir.

Friedrich-Ebert-Stiftung | Cyprus Office

20 Stasandrou, Apt. 401 | 1060 Nicosia | Cyprus

Responsible: Hubert Faustmann | Director

Tel. +357 22377336

Email: office@fescyprus.org

www.fescyprus.org

The views expressed in this publication are not necessarily those of the Friedrich-Ebert-Stiftung or of the organizations for which the authors work

© Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), 2021

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or utilized in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without permission in writing from the copyright holder(s).